

ELVIRA DOLINARJEVA:

Pravljica o »coprnicah«.

Znano je vsakomur, kdor ima kaj razumevanja za življenje in naravo, koliko se skriva po zakotnih gorskih vaseh še hudobnih »coprnic.« Drzne so tako, da se prikažejo tupatam celo ob veliki cesti, da, celo po trgih in mestih nismo varni pred njimi. Prava pokora so za vse človeštvo, in le želeti je, da bi se kakor hitro mogoče iztrebile do zadnje. Ali sredstvo, sredstvo, kdo bi ga nam povedal! Gotovo bi se vsakdo rad lotil tega koristnega dela, da mu kdo le preskrbi pravi recept. Ali ni ga učenjaka na svetu, ki bi znal sestaviti tak lek, da bi se iztrebil žilavi ta rod. Niti najčrnejša šola ne uči te umetnosti.

Navadno se bojé ljudje coprnic ter bežé, ako kje katero začutijo. Včasih se pa vseeno kdo ohrabri ter se kam skrije, da jih na tihem opazuje. Takim junakom se imamo zahvaliti, da nam je sploh kaj znano o škodljivem in grešnem početju teh brezdušnih bitij. Slava takim ljudem; zlata kolajna za hrabrost naj diči njih moške prsi, kakor one vojniških veteranov, ki so si zaslužili na bojnem polju častno kolajno. Zlati zaslužni križec jim pripnite v gumbnico nad neustrašnim srcem, kajti neskončna zasluga jim gre, ko so nam odkrili najtemnejšo stran tega čudovitega in zagonetnega življenja.

Tako je bilj nekoč nekdo — Bog ve, kako mu je bilo ime — nehvaležno človeštvo je pozabilo docela na njegovo osebnost. Pozabljeno, iz katerega je bil rodu, pozabljeno, katera vas ga je smela nazvati svojim — in sicer najboljšim — vaščanom, pozabljeno vse, kajti svet je nehvaležen in črna zavist mu gloda srce. Ohranil se je le spomin na njegov čin, ko je, neustrašen in neugnán, čepel za grmom ter opazoval grde pošasti, da je znal povedati strmečim ljudem, kaj je vse videl in slišal ono noč za leskovim grmom.

Bilo pa je to tako:

Vedno so fanti radi pohajali ponoči dekletom pod okna. Kdo bi jim to zameril? Filister, ki se nad tem zgraža. Kajti težavno in mučno je življenje, dokler stoji solnce nad obzorjem in potrebno in koristno je; da se izmučeni robotnik na večer nekoliko razbistri in skorajši za drugi dan ob pogledu v dvoje ljubezni žarečih oči in ob sladkem kramljanju o velevažnih in velemodrih rečeh.

Zahtevajte Molinsko žitno in sladno kavo!

Tako je storil tudi redno fant, ki smo ga prej omenili. Stal je potrpežljivo pod malim, s cvetočimi rožicami nastavljenim okencem, mandral s petami travo pod seboj ter govoril svoji ljubici samih sladkih, prelepih reči. Da ni teh prismojenih lončkov na oknu, gotovo bi bil skočil kar naravnost v kamrico, kajti nerodno je, ako se v jutru travi pozna, da ponoči ni imela pravega miru. Ali tako! Imel je hudo ljubico, ki je imela v časti svoje rože.

Nekoč, ko se je vrnil domov ter ravno prav globoko in temeljito premišljeval, kako bi mogel priti jutri kar preko tegeljcev in brez zamere v to hentano kamrico, mu je bilo vsled napornega premišljevanja nekoliko vroče. Pot njegova je vodila čez vaško gmajno, kajti bil je iz sosednje vasi. Pa se vsede kar meni nič, tebi nič v travo pod grm, da se nekoliko pohladi in spočije. Kar začuje tam iz daljave izpod neke vrbe čudno regljanje.

Fant se obrne proti oni strani, posluša, pazi. To niso navadne žabe, to mora biti kak drug spak. Tiho in oprezno se vzdigne, plazi se ob leščevju dalje, vedno dalje, dokler mu ga ni zmanjkalo ter ni mogel neopazovan naprej. Toda bil je že tako blizu, da je lahko natanko videl, kaj se je godilo okoli one vrbe. A kar so videle njegove oči, je bilo tako, da so se mu kar zježili lasje.

Stal je za leskovim grmom in zrl čez kitje in buljil in buljil ter natezal ušesa. Toda kar so one tam bleketale, ni bilo ustvarjeno za človeško uho; bili so čudni spakedrani glasovi, ki jih nobena krščanska duša ne bi bila razumela.

Pod vrbo je pa stalo sedem coprnice ter se je prerekalo in kregalo, a osmo so pehale in suvale semtertja. Najbrže se jim je bila kaj zamerila, pa so delale ž njo uprav po coprniško.

Zdaj je pa gledal naš fant nekaj, česar še svoje žive dni ni videl, ni poprej ni poslej nikdar. Vse te grde, mršave, kričave coprnice so se izpremenile v žabe. Usta so se vedno bolj raztezala, oči so buljile ven, dolgi, suhi prsti so pozeleneli. Copate so letele izpod kril in pokazale so se prave žabje noge. Kmalu so tudi odfrfotala krila, in prave, pravcate žabe so skakale gor po deblu med vrbine veje. Nesrečno svojo pajdašico so pa čehale in vlekale tako dolgo, da so jo vso razčehnile. Ko več ni gocnila, odpirale so svoje grde široke gobce ter so ubogo žrtev vso oglodale in obrale. Hlastale so in cmakale, kar se je dalo, a vsako obrano koščico so vrgle dol pod vrbo.

Zahtevajte cikorijo

Fant je gledal in poslušal; zdaj se mu je bilo že privadilo uho čudnemu regljanju, — a kar je slišal je bilo tako zanimivo, da je pozabil ves strah ter se plazil vedno bližje in bližje. Regljale in kvasile so pa coprnice gor na drevesu vse vprek, da je moral dobro ušesa nategniti, ako je hotel kaj razumeti. O vsaki poedini osebi v vasi so znale kaj povedati. Vsak, še tako tajen grehek so privlekale na dan, ter so ga s strupenim svojim jezikom stotero povečale.

Pa joj, tudi o njegovi lepi in čednostni ljubici so kvantale, da se vsak večer, tako okolo enajste shaja z Rihtarjevim Jožetom tam pod očetovim kozolcem. Torej taka je; zato se ji tako smilijo njeni tegeljci in zato ga odpravlja tako zgodaj od okna, češ, da se ji dremlje. Čakaj si ti, nezvestnica grda, — pokažem Ti že, kje je tvoj kozolec!

Tako je bil jezen, da je kar škripal z zobmi. Še zaklel bi bil prav robato, da se ni bal coprnic. Gotovo bi ga takoj pograbile ter tako grdo razcukale, kakor onegavo svojo pajdašico, da ga začutijo za grmom. Zato si je previdno prihranil kletve za jutri.

Zanimivo je pa bilo, da so se izdale coprnice kot same ugledne, pobožne ženice iz vasi. Še včeraj bi bil glavo stavil, da so, če ne cele, pa vsaj napol svetnice. A glej ga spaka; zdaj ti sedé kakor žabe tu na drevesu ter žro meso svoje tovarišice. To ga je tako razkačilo, da se je priplazil še nekoliko bliže, pograbil brž kost, ki je bila odletela nekoliko dalj, ter jo zagnal daleč proč v potok.

Ko so bile coprnice gotove s svojim obedom, so zlezele z drevesa, spremenile so se spet v človeško podobo ter pobirale po tleh kosti, da bi zopet sestavile onegavo žensko. Vse so spravile srečno skupaj, samo levega kolka niso mogle najti. Seveda jih je to hudo razdražilo in skrbelo. Iskale so in iskale, dokler se ni začela zarja svitati. Kaj si hočeš, kolka ni! Napravile so tedaj v naglici bezgov kolk ter ga pritaknile drugim kostem.

Drugo jutro so se pa čudili ljudje, zakaj ona-le ženska danes tako šepa, ko je vendar preje pravilno hodila. Seveda, ker niso vedeli, da ima namesto košččenega — bezgov kolk.

To pravljico je sestavila ljudska domišljija o opravljkah neke slovenske vasi.

